ZA VJERU I DOM

LIST NAMIJENJEN KATOLIČKOMU ŽENSKOM OBRAZOVANOM SVIJETU.

IZLAZI MJESEČNO NA DVA ARKA, A CIJENA MU JE NA ČITAVU GODINU 3 K., ZA UČENICE 2 K., KOJA SE UPLAĆUJE I UTUŽUJE U ZAGREBU.

UREĐUJE
LITERARNA SEKCIJA MARIJINE KONGREGACIJE UČITELJICA U ZAGREBU.

ZA UREDNISTVO ODGOVARA
HERMA KÜRSCHNER.

Br. 1. **God. V.**

U ZAGREBU 1912.
TISKARA HRV. KATOL. TISKOVNOG DRUŠTVA.

SADRŽAJ:

ZA VJERU I DOM

LIST NAMIJENJEN KATOLIČKOMU ŽENSKOM OBRAZOVANOM SVIJETU.

BR. 1. ZAGREB, 1. SIJEČNJA 1912. GOD. V.

RIJEČ.

Ovim brojem prima uredništvo lista „Za vjeru i dom“ literarna sekcija Marijine kongregacije učiteljica u Zagrebu.

S velikom ljubavi i s mnogo dobre volje laćamo se ove teške i važne zadaće. Teške zadaće, jer želimo udovoljiti zahtjevima i željama svojih čitateljica pružajući im po izboru dobra štiva; važne zadaće, jer katolička štampa, kojoj je naš list zastupnikom, ima da bude ne samo ustukom protivničkoj štampi, nego treba da i obnavlja sve u Kristu. Naš list ima napose još zadaću krčiti put važnim socijalnim reformama na kršćanskoj socijalnoj podlozi.

„Za vjeru i dom“ vodit će svoje čitateljice k svetim njihovim idealima, zagrijavat će ih i oduševljavati za socijalni rad katoličke žene.

Eto u našoj miloj domovini široka polja, što čeka ne samo snažnu ruku muža, nego i čvrstu i nježnu ujedno ruku žene da ga obradi. Ono čeka da bude natopljeno ne samo znojem s čela muža nego i znojem s Tvoga vedra čela, katolikinjo Hrvatice!

Sve to veći broj pretplatnica dokazuje, da je list naišao na simpatije svojih čitateljica. To nas još više uvjerava, da je takav list u nas nuždan i očito govori, da i naš obrazovani ženski svijet sve više shva a potrebu katoličkoga ženskog pokreta. Ta nas činjenica raduje, u našem nas radu krijepi, te mi s mnogo nada gledamo u budućnost. Gledamo Hrvatsku obnovljenu u Kristu, gdje joj svijetli vjera, gdje je diže ufanje i pouzdanje, gdje se sunča na ljubavi Kristovoj. Gledamo djecu njenu junačke vojnike Kristove.

Ali mi se ne odajemo pustome maštanju, niti se zadovoljavamo velikim željama bez ploda i koristi. Mi hoćemo raditi.

Pratit ćemo u svom listu katolički i protukatolički pokret osobito u Hrvatskoj. Napose zanimat ćemo se dakako ženskim

pokretom. Uz pouku gojit ćemo i nadalje beletristiku u poeziji i prozi.

Teška je naša zadaća. Zato molimo sve dosadanje prijateljice i prijatelje lista, da mu i u buduće ostanu prijateljima, pa da u listu surađuju, da ga šire i inače mu pomažu moralno i materijalno. Prinesimo svaki svoje zrnce, svaki svoj darak na žrtvenik Vjere i Doma.

Zahvaljujemo još ovdje dosadanjoj vrijednoj urednici našega lista gđi. Mariji Tomšić-Im za požrtvovan rad oko uspjeha lista Bog joj platio!

Pozivajući katoličke hrvatske žene u svoje kolo i moleći blagoslov od Boga počinjemo vršiti svoju zadaću.

Literarna sekcija Marijine kongregacije učiteljica u Zagrebu.

KAKO SAM ŠIRIO „ZA VJERU I DOM“.

Odavna se je osjećala živa potreba, da se osnuje jedan ženski list. I to takav, koji će stati na pozitivnim temeljima kršćanstva, jer svaki drugi ženu ponizuje i vraća je natrag u ropstvo.

Hrvatski je narod istina malen ali uz dobru volju i ustrajan rad može se kod njega i s njim mnogo dobra učiniti. Da je katolički pokret prije 10 godina počeo nego što jest, danas bi bilo drugo lice Hrvatske. No i ovako uz Božju pomoć, ide se naprijed, makar i sporo.

Pred 9 godina osvanu „Hrvatska Straža“, list komu ne ima premca ni među većim narodom, poglavito uz poznatu cijenu.

Za ovim listom intelegencije osviće đački list „Luč“. I ona slavi već sedmogodišnjicu.

Ne prođoše ni tri godine iza toga eto i ženskog lista, eto zore novog dana. „Za vjeru i dom“ stupa za koji dan u petu godinu života, pa tom zgodom i hvatam se pera, da iskažem čitaocima, kako sam širio „Za vjeru i dom“. Na sličan način mogu i drugi, svaki u svom djelokrugu.

Čim je list osvanuo naručih ga. Bio sam još klerik. Teško mi je bilo tolike plaćati, jer sam se jedva i školao, ali držao sam se principa, da svećenik mora u dušu poznati sav pokret, ako će moći valjano poslije uzraditi. Druge godine pođoh za kapelana u O.

Upoznavši se sa građanstvom kao i njihovim gospojama vidio sam, da taj list nitko ne drži. Bilo mi je malo teško, no krivnja je bila što nitko nije za nj ni agitirao.

Smišljeno učinjeno. Sv. Tri Kralja su blizu. Blagoslivati kuće i onako moram, što ne bi možda tu i tamo uspio. Ponudi, pa bude li išlo dobro, a ne bude li opet zato te ne će nitko napasti.

I ja tako i počnem, od prve kuće, za koju sam mislio i znao da rado čita. Gdje su me dulje ustavili tu sam upleo list u razgovor, a gdje kraće tu sam ga direkte ponudio. I premda sam samo pol župe (od 3.500 duša) blagosivao uspjelo mi je naći dvadeset i nekoliko pretplatnica. Za prvi čas dosta. Kroz godinu ću nastaviti, a o buduća „Tri Kralja“ pogotovo. Za dvije godine ću naći 50.

List sam pozorno čitao i dolazeći u kontakt sa pretplatnicama tu i tamo s njima i o njihovom listu razgovor raspleo. List im se je dopao. A kome i ne bi? Jeftin a dobro uređen. Bolje reklame ne trebam. Negdje će ga same ženske pohvaliti negdje ja i tako će uvijek ići naprijed.

Sa težnjom sam očekivao buduće blagoslivljanje kuća. Već sam se pripravio na agitaciju kao i protuodgovore, koji bi moguće tu i tamo pali. No što sam želio ne dočekah. Već u listopadu bijah premješten za upravitelja župe u selo K. Sada sve propade! Ah ne!! Teže jest, jer ne imaš kome ponuditi no ne valja stati raskrštenih ruku.

S početka sam proučavao sav terain, a onda počeh. I nije dugo potrajalo upoznav svoje mjesto kao i okolicu, javih upravi lista desetak adresa, kojima bi se mogao poslati ogledni prvi broj god. 1910. I list dođe, a da nitko nije znao tko je po nj pisao.

Kako prvi broj tako i ostali. Svakom se list dopao, a ja opet kad sam znao, gdje je u kući, nijesam svoje ostao dužan. I tako u kratko pribavih listu preko 30 pretplatnica, a da me ne premjestiše bilo bi toga više.

Međutim ni sada ne lijenčarim. Sve u svoje vrijeme i na svoj način. A što može jedan zašto ne bi i drugi?

Napisah ovo ne da me tko zato hvali već da se drugi za mnom povedu. Učitelj, učiteljica, kapelan, župnik i t. d. svak na svoj način može listu koristiti.

Ne radi se ovdje o samom listu, da ima što više pretplatnika, već o odgoji budućih majka. Hrvatska će onda rasti i cvasti, kad bude množina dobrih kršćanskih majka. A tih će biti više, čim ih više bude usisavalo hranu svojeg dobrog lista. Na posao dakle svi!

R. T.

DOM I ŠKOLA.

U školi se um razvija,
A u domu srce njivi
Sjemenik je znanja škola
Dom vrlina izvor živi;
U školi se nauk stiče;
Al u domu čovjek niče.
J. Sundečić.

Brižna majka milo čedo
Kao drvce nježno svija,
I u školu rado šalje:
U školi se um razvija.

„Pođi sinko, stazom znanja
Budi kano sokô sivi,
U školi se razum bistri,
A u domu srce njivi.

Budi kano pčela marna,
Čvrsta nek te prati volja,
Kupi zrnca dok je hora:
Sjemenik je znanja škola.

Dom ti srce plemenio
Nije dao odgoj krivi,
Učio te ljubit dobro:
Dom vrlina izvor živi,

Kad još skupiš zlatnog znanja
Duša će da čista kliče
Sretna što joj škola dala:
U školi se nauk stiče!“

Vrle majke, dajte čedu
Dobar temelj — sretno bit će,
Škola će ga usavršit;
Al u domu čovjek niče!

Ljubica Kovačić, učiteljica.

ŽENE U EVANĐELJIMA.

Kako znamo Evanđelja nam rišu život i rad Gospoda našega Isusa Krista, tek tu i tamo sa nekoliko riječi spominju i druga neka lica. Od tih lica prvo mjesto ide bl. Djevicu Mariju. Život bl. Djevice Marije ponajvećma je dobro poznat katolicima, a i mi Hrvati imademo napisano djelo: „Život bl. Djevice Marije“ od dra. Josipa Pazmana, što ga je izdalo „Drustvo sv. Jeronima“.

Naše će čitateljice svakako zanimati, ako im iznesem druga ženska lica spominjana u sv. Evanđeljima. Pri tome radu vodit će me najvećma djelo: „Frauengestalten des Evangeliums in moderner Beleuchtung dargestellt. Für die Christliche Frauenwelt. Von Robert Kutsche.“

SV. ELIZABETA, MAJKA SV. IVANA KRSTITELJA.

Pošto je bl. Djevica Marija začela Sina Božjega po Duhu svetome, zaputila se preko gora i dolina k svojoj rođakinji Elizabeti, da svojim pohodom usreći Ivana Krstitelja još u utrobi majčinoj, da usreći Elizabetu, majku Ivanovu, da usreći Zahariju, oca Ivanova, jednom riječi da usreći čitavu kuću roditelja Ivanovih.

Elizabeta, majka Ivanova potječe od koljena Aaronova, i zato je pošla za Zahariju svećenika. Za Elizabetu veli nadalje sv. Pismo, da je bila rođakinja Marijina, a Marija je roda Davidova, roda kraljevskoga. Tako je bila i Elizabeta kraljevskoga porijetla. Elizabetu Bog odabra, da bude majkom Njegove Majke. To su eto spoljašnje oznake Elizabete, no hoćemo li da Elizabetu potpuno upoznamo, čitav njezin značaj, tada valja zaviriti i u dušu njezinu. I u tome nas vodi sv. Pismo, jer veli: „Bio je za vrijeme Heroda kralja Judeje, svećenik neki po imenu Zaharija iz reda Abije; i žena njegova od kćeri Aaronovih, i ime joj Elizabeta. A bijahu oboje pravedni pred Bogom, i življahu po svim zapovijestima i uredbama Gospodnjima bez prigovora.“

Elizabeta dakle bijaše pravedna. To je prva karakteristična crta njezina značaja. Velimo obično da je pravedan onaj, koji svakome daje što koga ide. Pod pravednošću mislimo sređeni odnošaj među ljudima, kad nitko ne vrijeđa tuđega prava. Kada sv. Pismo veli, da je Elizabeta bila pravedna pred Bogom, očito Elizabetina pravednost nije samo ona krepost, što je mi razumijevamo pod pravednošću, već kud i kamo šira, jer sv. Pismo veli za Zahariju i Elizabetu da su bili pravedni pred Bogom u onome smislu, u kojem smislu i dolazi riječ pravednost u sv. Pismu. Po smislu pak sv. Pisma biti pravedan znači točno i savjesno vršiti volju Božju. Prema tome biti pravedan znači biti svet. Elizabeta bila je dakle sveta žena, koja se čuvala brižno od grijeha. Sveto Pismo ne spominje onih prednosti, što ih obično spominju i veličaju knjige svjetske, ne hvali Elizabete s ničega drugoga, doli stoga, što bijaše pravedna — sveta.

Obzirom na Elizabetu mogao je Zaharija, muž njezin, na sebe primijeniti one riječi sv. Pisma: „Srećan je muž dobre žene“. Kada je pak Elizabeta postala roditeljicom tako velikog čovjeka, kao što bijaše sv. Ivan, sigurno je uskliknuo muž njezin sa svetim Pismom: „Milost nad milošću jest sveta žena“.

No ne bijaše Elizabeta, kako već u početku natuknuh, samo sreća za Zahariju, već i za čitavu kuću, šta više i za čitav svijet. Lijepo izriče sv. Pismo ovako veleći: „Kaošto je izlazeće sunce na visinama Božjima svijeta, tako je ljepota dobre žene ures njezine kuće“. I odviše je jasno, da se i navedenim riječima sv. Pisma ne misli na ljepotu tjelesnu već na ljepotu duševnu prema slijedećim riječima sv. Pisma: „Ljepota kraljevske kćeri više je iznutra“. Ljepota duše je u kreposti, pa sv. Pismo uspoređuje samo kreposnu ženu sa suncem.

Košto sunce rasvijetljuje i grije našu zemlju, te čini da rađa plodovima, tako je i kreposna žena sunce za sve one, koji su u nje-

zinoj blizini. Kada se oblaci tmasti navuku i zakriju sunce, biva nam nekako nevoljko pri duši, tako je i nevoljko i jadno svakome onom domu, gdje žena ne svijetli svojim krepostima. U drugu ruku sveto Pismo za zlu ženu veli ovako: „Zajedno prebivati s lavovima i zmajevima ugodnije je, nego li stanovati sa zlom ženom."

Prema tome katolikinjo draga, gledaj da budeš ljudima ono, što je sunce zemlji, a to ćeš biti, budeš li poput sv. Elizabere pravedna. —

Ne veli se badava, da se zlato u vatri kuša, tako se i krepost kuša u vatri nepogoda, križeva. Prava krepost ne malakše u teškoćama, šta više, tek u teškoćama zasine u svoj svojoj ljepoti. I sv. Elizabeta prošla je kroz tu vatru nevolja i ne samo sačuvala, nego i usavršila svoju krepost. A koje su bile te teškoće sv. Elizabete, mogla bi zapitati koja čitateljica. Evo čujte!

Sveta Elizabeta bila je nerotkinja, a to se osobito smatralo velikom sramotom u židova. No ne samo to, nego se u starome zavjetu djeca držala za nagradu kreposti. Ta nevolja bila je za Elizabetu to veća, što je ona bila žena svećenika, pa kao takova imala osobito svijetliti svojim krepostima. Kao nerotkinja bila je izvrgnuta sumnjičenju opakih ljudi, da je sva njezina krepost tek puko pretvaranje. Da je ovakav križ teško nositi, tko da o tome i posumnja? Ali Elizabeta nije klonula, već je strpljivo svu tu nevolju podnosila i potpuno bila odana u volju Božju. Zar nam nije Elizabeta time podala krasan primjer, kako se valja i nama ponijeti u kušnjama i teškoćama.

Time što sv. Pismo veli, da je Elizabeta bila pravedna pred Bogom, dostaje da se označi sva njezina krepost, jer su u pravednosti, kako to rastumačismo, sadržane i druge kreposti. Ali kako naša duša u ovome smrtnom tijelu teško shvaća jednim pogledom mnogo toga, već radije drobi i komada u pojedinosti, toj našoj slabosti ide u susret sv. Pismo uopće, tako i na mjestu, gdje govori o svetoj Elizabeti. — Dalje kaže sv. Pismo za Elizabetu: „I kad se navršiše dani njegove (naime Zaharijine) službe, otiđe kući svojoj. A poslije ovih dana zatrudnje Elizabeta žena njegova, i krijaše se pet mjeseci, govoreći: Tako mi učini Gospod u dane ove, u koje pogleda na me, da me izbavi od rugla među ljudima".

Čim dakle oćuti Elizabeta, da je postala majka čudom Božjim, povuče se od običnoga saobraćaju s ljudima. Gledamo li to samo već na oči zdravoga razuma, to nam postupak Elizabetin odaje njezinu nježnu stidljivost. Svakako i kršćanske majke imale bi se u tome ugledati u sv. Elizabetu, pa se povući što više u zatišje domaćeg krova. Takav postupak dobro bi utjecao već i na samo tje-

lesno zdravlje djeteta, koje nose pod srcem svojim. U samoći, daleko od ljudi, ni od koga smetana, zahvaljivala je sveta Elizabeta za milost, koju joj Bog udijelio. Ovaka tišina, samoća, sabranost, vanredno dobro utječe na djecu u utrobama majčinima. Na to se danas, na žalost, vrlo malo pazi, pa se danas mnoge majke za to doba bave svakojakim rastresenostima, nalaze se u vrevi života, a to sve škodi ne samo njima već i njihovoj djeci. O kad bi to majke razumjele! A razumjele bi sigurno, kad bi htjele znati, da majka biti znači: pregarati. Koja žena ne će da pregara, od te nikada prave majke. A „majka je" veli lijepo biskup Dupanloup „remek-djelo Božje — La mère est le chef d' oeuvre Dieu." Majka rađa i odgaja djecu ne samo za ovaj svijet, već i za drugi svijet. Roditi nekoga za ovaj svijet, a ne nastojati da to biće postigne svoju konačnu svrhu, reći će podati život biću, da živi životom nesrećnim već na ovome svijetu, a na drugom da provodi nesrećni vječni život. Majke, majke, vaš je poziv velik, častan, ali i strahovito odgovoran. Pored svega toga imade majka, kojima je deveta sve to, što spomenuh. Jadne majke, a još jadnija njihova djeca!

Prema tome velike brige i skrbi, što ih imade uložiti majka za dijete svoje, ne počinju tek onda, kada dođe dijete na svijet, već te brige počinju od onoga časa, kada si biva žena svijesna, da je majka. Kod ovih misli dolazi mi na pamet poredba, što sam je čitao u „Velikoj didaktici" od Komenskoga. Komenski naime veli, da se dijete u utrobi materinoj pripravlja za ovaj svijet, premda ga još ne zamjećuje, isto tako je i ovaj vremeniti život priprava tek za drugi svijet.

Kršćanske majke, da ponovim, morale bi upravo za vremena blagoslovljenoga stanja prionuti što većma za svetu Ispovijed i Pričest, za tih i miran život. Čuvati bi se osobito trebale srdžbe, zavisti, uzrujanosti. Takvim svetim životom posvećivale bi sve više ne samo sebe, već i dijete u utrobi svojoj. Tako bi od početka uzgajale dijete za Boga. Dogodi se često u životu, da mnogi mladić i djevojka imadu strašne borbe voditi, da se odupru svojim strastima — slabije duše i podlegnu. Tko će za to sve Bogu odgovarati? Svakako oni, koji podlegnu strastima, ali će strašno odgovarati i roditelji, koji su svojoj djeci namrli žestoke osjetne sklonosti na zlo. Istina, dušu Bog stvara neposredno, ali tijelo je od roditelja, a tijelo moćno utječe na dušu. Otrovana krv roditeljska kola i u žilama njihovo djece. Odakle danas tako mnogo bolesti u djece Roditelji svojim grijesima truju svoja tjelesa, svoje duše, tjelesa svoje djece i posredno često duše svoje djece. O koliko li strahote!

Ajde, da se još u kratko osvrnem na još neke kreposti, koje svijetle na Elizabeti. Sv. Pismo nam dalje pripovijeda, kako je Marija došla u pohode Elizabeti, a Elizabeta pak sva u čudu pita:

„I otkud meni ovo, da dođe mati Gospoda mojega k meni?" Iz tih riječi vidi se, kako je Elizabeta bila ponizna, a na poniznosti temelje se druge kreposti, osobito čednost, blagost, ustrpljivost. Te kreposti na ženama osobito lijepo sjaju i čine ih milima Bogu i ljudima.

Razgovor, što se raspreo među Marijom i Elizabetom bio je izravno proslava Gospoda Boga. Da li se to može reći i za naš razgovor?

Na koncu neka budu spomenuta dva pravila, kojih nam se valja u govorenju držati:

Ne govorimo nikad ništa grješno. Prema tome neka bude daleko od nas svako laganje, doušivanje, klevetanje i t. d.

Ne govorimo suvišno t. j. beskorisno. Suvišno govorenje ili brbljanje svakako je grješno, jer kao razumni stvorovi, kada što svijesno radimo, raditi nam valja razložno. U drugu pak ruku, gdje se mnogo suvišno govori ne će izostati grijeh. Zgodno označuje suvišan govor i ova: „Sermo levis facile volat et facile violat. — Lakouman govor lako teče i lako ozleđuje". Iz života sv. Elizabete imademo šta naučiti, samo treba htjeti.

Pedagog.

TU I TAMO.

U tih kolibicah, ubogih i malih,
Nema jošte himbe ni zloća ostalih,
Al uz bijedu nać ćeš bogatstva bez mjere:
Naći ćeš poštenja, kriieposti i vjere,
Koje su moderni naši idejali
Iz srdaca naših davno izčupali.
A. Harambašić.

Maleno seoce; — kuće rastepene.
Spustio se na njih sumrak poput sjene,
Blagi mir počiva na lagodnih valih
U tih kolibicah, ubogih i malih.

Jadno ih je gledat — kol' im tužno lice
Spoljni izgled jadan, al tu sreća niče,
Nema ludih želja, niti nada palih,
Nema jošte himbe ni zloća ostalih.

Crni krušac ljud'ma svakidanja hrana
Svakidanji poso — njima plug i hrana;
Prem tu nema zlata — udobnosti zere:
Al uz bijedu nać ćeš bogatstva bez mjere.

Život im je borba — dosade ne znadu,
Cio danak Božji sprovode u radu,
Prem se mjesto ploda često trnje bere,
Naći ćeš poštenja, krijeposti i vjere.

Zasićenost tuj na selu miesta nema,
Ni mladih staraca, kojim grob se sprema,
Pa još bolni kliču: — „Mi smo vazda znali,
Koje su moderni naši idejali.

Živjeli smo za njih. — Bluna neka strada,
Šta će nama fraze: ljubav, vjera, nada;
Sve su ove trice — naši idejali
Iz srdaca naših davno iščupali!"

Ljubica Kovačić, učiteljica.

KATOLIČKA CRKVA I NAPREDAK.

Piše: TUGOMIROVIĆ RASTISLAV.

I. UVOD.

Odavna me je vukla želja pozabaviti se sa napadajima „modernih" ljudi, koji ne gledaju svojim očima, ne misle svojom glavom, koji su bacili historiju u zapećak i zato koješta buncaju. Sa ljudima, koji su radije sve nego pošteni, jer istinu zovu lažju i obratno. Pa ako nijesam mogao prije, činim sada u nadi, da će ipak koji slijepac otvoriti oči.

Dvadeseti vijek ne ima sumnje donesao je čovječanstvu mnogo dobra. Pomnožili se izumi, uznapredovalo znanje, pronašle razne iskopine, otkrila pismena. Ali ipak dvadeseti vijek nije postigao svoga cilja. Još uvijek duhovi spavaju, a maštanje, frazerstvo i naklapanje raste od dana u dan. Pojedinci igraju ulogu. Istina se ne traži ozbiljno, i ako ne konvenira „velikom" duhu, on je i prikrije, zatrpa ili prikaže u sasma drugom svijetlu.

Sloboda je samo u riječima — na papiru — da jedni gospodare a drugi budu puki robovi, pa i duševni. Hosana i živio viče se mnogima, koji toga nijesu zaslužili.

Napadaji i krive teorije niču kao glive poslije kiše. Moderna filozofija rastrovala je mladež. Tragovi pokvarenosti vide se već u pučkoj školi. Knjige, brošure, novine, letaci, učeni, neuki, stari, mladi, bogati, siromašni, ljudi svakog spola i roda, svaki na svoj način, ustadoše otvoreno da obore ono, što već skoro 20 stoljeća stoji, da unište što prije, što nijesu mogli silnici kroz stoljeća: krv, bezakonja

Proživljujemo dobu progona i kušnja, u kojoj će mnogi stradati i zavedeni biti. Nužno je istina da bude sablazni, ali teško onome, po kom dolaze. Da ne duljim, 20. vijek je ateističan. Ne konvenira mu nikakova vjera, a katolička pogotovo. Na nju se siplje najviše strjelica, tako na pr. i ove: katolicizam je kriv nenapretku naroda, on ne radi za materijalno dobro njihovo, svećenici su beskorisna kasta plaćenika

Hajdmo odmah na stvar! Napredak je kretanje naprijed. Čovjek je po ustroju najslabiji i najviše treba njege. S vremenom stiče znanje i vještinu. Sila, koja djeluje u njem, da ne ostane na istome stepenu, zove se kulturna sila.

Ljudsko društvo ima mnogo potreba, ali ih lakše namiruje nego životinjsko carstvo, jer ima razum i volju, dok životinje rade instiktivno. Čovjek teži za usavršivanjem i prema tome gleda, upriličuje sredstva, traži putove i načine, kako da udovolji svojim težnjama. Čovjek ima ideje, dok ih životinje ne imaju i zato nijesu sposobne za kulturu. Osjetne predodžbe ne mogu se dići na nedosjetne, po tom ni napredovati. Životinje dakle ne napreduju u kulturi.

Što je kultura? Prvobitno značenje je obrađivanje polja. Zschokke pak zove tim imenom svaki čovječji rad. Usavršivanje i zadovoljavanje svojim potrebama nazivljemo kulturnim djelovanjem. Čovjek ima dušu i tijelo, dakle dvostruke potrebe. Borba za svagdanji krušac, za život i pristojno uzdržavanje tjera čovjeka na rad. S početka nije se ovako oralo, kopalo, sijalo, prigotavljalo ulje, med, vino, sušilo meso, pravilo obuću, odjeću i druge potrebne stvari, kaošto se to čini danas. Sve je išlo postepeno. Duh nikada ne miruje već ide naprijed, za višim, savršenijim. I baš ova težnja iznesla je mnogo dobra na svijet. Ona je pravila oruđe, stanove, borila se sa zvijerima, brinula za djecu, težila za imutkom, širila trgovinu, obrt, prometna općila, veselila se i uživala, dizala se u pjesmi i književnosti, pitala za uzrok. I eto početaka filozofije i teologije.

Kulturno djelovanje može biti ekonomsko, socijalno, juridičko i idealno. Animalne potrebe zadovoljava ekonomska kultura, a ostale socijalna, juridička i idealna. Ponajprije su potrebe materijalne i zato rađahu svim onim, što je nužno za uzdržavanje i olakšanje života. Duh ovdje ne ostaje već ide dalje i dolazi do istine, znanja. Razmatrajući uzroke, pojave, odnose, stvara zaključke i eto ga u filozofiji. Ali još ne ima mira, jer se uvijek pita odkud i kamo i eto religije.

Kultura je razna. Može biti materijalna, spiritualna, individualna, političko-socijalna, intelektualna, etična, estetična i religiozna. Svaka za se nije potpuna kultura. Harmonički razvoj kulturnih sila jest dakle pravi napredak.

Čovječanstvo može u jednom napredovati, a u drugom zaostati i obratno. Može se dići do visoka stupnja materijalne kulture, a u drugome zaostati i obratno. Jedan je narod moćniji, jači, žilaviji od drugog. Zemlja, podneblje, prirodne nezgode, pošasti, socijalne i političke prilike, vojne, seobe i drugo koješta utječe na razvoj kulture.

II. KATOLICIZAM I KULTURA.

Ako je katolicizam kriv nenapredovanju u kulturi tada on mora nešto takovoga i propovijedati i to se mora dokazati. No ne ima ni jednog ni drugog. Pače ideja vjerska najviše utječe na kulturu. Tko ima uvijek pred očima uzvišeni cilj može lako napredovati. Nevjeri je cilj zemlja, dok kat. vjeri je cilj vječni život. Nevjera ne pita otkud i kamo, ne pozna odgovornosti, ona je materijalistična. Jedi, pij, uživaj, neka te časte, štuju, radi što hoćeš, tlači slabijeg, to je svrha bezbožne kulture. Kultura koja ide za svojim najvišim ciljem — za Bogom — ne može tako nisko pasti. Razlika je dakle između kulture katoličke i nevjerske, obzirom na cilj, sredstva i način. Samo je ona kultura prava kultura kojoj je cilj pravi. A to je katolička.

S punim pravom kaže Fichte: „Mi sa svom modernom dobom stojimo na tkima kršćanstva i iz njega smo izišli. Ono je na najrazličitije načine utjecalo na našu kulturu i ne bi bili ono što smo, kad ne bi pred nama djelovao taj silni princip“.

Kršćanstvo je prodrlo među divlje narode i blagoslovno djelovalo na njih. Goethe kaže, da je kršćanstvo bilo jedan od najmoćnijih principa, i da će biti i unaprijed. A opet po Balmesu nije nijedan narod napredovao bez principa religije. Civilizacija nastavlja on, obseže pojedinca, družinu, državu, a ovo sve troje je usavršila kat. Crkva.

U svakoj vjeri ima bar nešto dobra i zato nije čudo, da se je i kod pogana kultura donekle digla. Ali poganstvo niti na svojoj visini nije pojmilo čovječjeg dostojanstva. Crkva čini sve ljude jednakima, braćom, ona oslobađa sužanjstva i diže ženu na njezinu visinu Državi je pokazala put, kojim joj valja stupati, ako želi svoje građane usrećiti za ovaj i onaj svijet. Podigla je autoritet vlasti i učinila neizbrojiva djela ljubavi. Samostanci su sačuvali staru kulturu, obdjelali pustinje evropske, bili učitelji poljodjelstva, obrta i knjige svake ruke. Nije dakle istina, da katolicizam priječi ili obara kulturu. „Pozivljem sve filozofe starog i novog vijeka, neka mi pokažu nešto, što bi morao katolik vjerovati, a što bi se kosilo sa napretkom prave filozofije“. Ovako Balmes, a kako mnogi moderni i napredni!?

Već prije smo rekli, da je kultura mnogostruka, jer je i djelovanje čovječje takovo. Ukratko ona je materijalna, moralna i intelektualna. Duševna nad tjelesnom kao duh nad tijelom.

Materijalnu kulturu zovu neki jednostavno kulturom, dok duševnu nazivlju civilizacija. Što više padne ljudstvo u materiju, to više gubi smisao za ideale. Bez duševne kulture materijalni napredak ne može zadovoljiti čovječanstva. Principi ljubavi i pravice imadu izravnati opreke. Gdje tih principa ne ima vlada egoizam, kapitalizam, pauperizam, a otud opet proizvire nezadovoljstvo, štrajkovi, revolucije, anarhistički i nihilistički atentati. Harmonija između etične i intelektualne kulture ne može biti bez ideje voditeljice svega individualnog i socijalnog življenja. Te ideje i jedan cilj kaže katolička religija. Dakle bez vjerskih principa ne ima etičnih, ne ima moralnosti.

Vjera se ne smije mjeriti po kulturi materijalnoj. Stari Grci i Rimljani imali su daleko veću kulturu nego danas njihovi potomci. A tko će ustvrditi, da im je vjera bila bolja!?

Nije svrha kršćanstva samo ovaj život već vječni, podignuće do Boga, težnja za njim i očišćenje od grijeha. Mnoge su države i državice bile nekad na visini (na pr. Mleci, Genova, Fiorenca), danas ih ne ima ili propadaju. Uzrok propadanju nije vjera već elementarne, političke i socijalne prilike. Vjeru možeš suditi samo po poštenju, vjernosti, čitstoći, ljubavi, milosrđu, ustrpljivosti i svetosti. Krist šalje apostole po svem svijetu učiti narode, — no ne kopati, orati, praviti oružje, željeznice, i drugo, već riječ Božju, da se duševno uzdignu i spase. Da je Krist išao za materijalnom kulturom kao Bog mogao je onaj čas sve reći ili najpametnije zato odabrati. Prva briga je Crkvi, da širi kulturu religiozno etičnu. Najprije treba tražiti kraljevstvo Božje a sve ostalo će se već dati. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, a bližnjega kao samog sebe.

Čovjek je biće animalno, intelektualno i socijalno. Već u naravi je utisnuto usavršivanje. Ovo usavršivanje Crkva je vazda pomagala, što ćemo vidjeti poslije. No moderni hoće kulturu bez religije.

Čovjek se ima tako razviti, da niže moći služe višima a ne obratno, inače dolazimo na staro, na t. zv. hiperkulturu, koja je izvana prilično lijepa ali iznutra sama gnjilež: skepsa i indiferentizam svagdje, o krepostima ni govora. Plinij pjeva himnu samoubijstvu, a moderni Carducci vragu. Tako je svagdje, gdje se odbacuje vjera. „Danas raste broj samoubojica više nego beskućnika“, — tako pan Masaŕyk, a zaboravlja, da je i on svojom naukom mnogog mladića poslao prije reda u grob.

I radi toga je i razumljivo zašto je kod n. pr. protestanta veći broj samoubojstva nego kod katolika. Katoličke zemlje od 100.000 stanovnika imadu godišnje 5—8‰ samoubojstva, dok čisto protestanski krajevi broje od 22—39‰.

Što je veća kultura, tim bi ljudi morali biti sretniji, moralo bi im biti bolje, a gle toga danas ne vidimo, jer gdje su tolika ubijstva, s dana na dan veće bijede, nevolje i nepravde, tu nije dobro. Dakle moderna kultura nije u sebi zdrava, nije harmonična, jer je materijalna.

Dok je kod starih bilo kakve takve vjere, bilo je više poštenja, ljubavi i moralnosti. Kada je vjera papa, palo je sve. Puka samovolja i sila vlada državom; carevi rade što im se prohtjedne, kreposti se zaboravljaju i postaju ruglom. Nitko nije siguran za život. Podlost uvukla se u srca i kroji pravdu bez rasprava. Kud svrneš očima tuga te hvata. I ovo bijaše pravi uzrok zašto je pala velika i jaka država rimska, zašto mnoge poslije nje. Ovo je uzrokom, da se i danas ruše prijestolja, cijepaju države, propadaju državljani. A ipak ih malo pita kuda ćemo ovako doći; dovle i ne dalje, inače je propast nedvoumna. I ako se nađe koji takav glas, taj se brzo ušutka u ime „znanosti i modernosti“, u ime „napretka bez ikakovih veza“. Jadnici ne vide dalje od nosa! (Nastavit će se).

BILO.

Bilo jednom — ne znam kada,
Kad se usred srca mlada
Žarka iskra upalila,
Iz nje pjesma se izvila.

Iskra iskru upaljiva,
Te sred toga srca živa
Sve to veći plamen gori.
Svijet pjesama tuj se stvori.

I ja pjevam — pjevam lako
Ljudi neka sude kako
Srcu mome tek je dano
Da si pjeva neprestano.

M.

ŽENA.

WASHINGTON IRVING.

Često puta sam gledao kako znadu žene srčano i snažno podnositi i najveće nevolje. Nevolje, koje obaraju duh muža te ga gotovo porazuju, da baš ove poteškoće bude u ženskom srcu onu jakost, koja podaje njihovu značaju snagu i neustrašivu odvažnost, da se ova kadšto digne do uzvišenosti.

Ne znam ništa tako ganutljivoga, no kad gledaš nježnu ženu, gdje stupa cvijetnom stazom života — a tako je tankoćutna te je buni svaka najneznatnija malenkost — kad ali eto najednom je vidiš duševno jaku i ona je potporište i tješiteljica svoga muža u teškoj kušnji, te divskom snagom krepko i srčano podnosi i najžešće udarce.

Ovo me sjeća na neki obiteljski prizor, kojemu sam bio svjedokom. Moj pouzdani prijatelj oženio se kreposnom, lijepom i bogatom djevojkom, koja je bila uzgojena u otmenom svijetu.

Po nesreći, zaplete se prijatelj u neku opasnu spekulaciju, te iza nekoliko mjeseci kako se oženio, spade na prosjački štap. Bolan, slomljena srca krio je teški svoj položaj. Život mu je postao duga agonija, koju je nesnosnijom činilo još i to, što je pred ženom tajio svoju nesreću — pače, on se je smiješio. Nije se mogao odvažiti da takovom vijesti ojadi srce svojoj ženi. No ono pronicavo oko opazilo je promjenu — oćutjelo je da s njime nešto nije dobro.

Jednoga dana eto ga k meni, pa mi povjeri svoj položaj glasom dubokog očaja. Kad sam ga saslušao upitam: „Znade li to tvoja žena?“ — Na ovo pitanje oblijų ga suze i klikne: „Za volju Božju! smiluj mi se, nemoj spominjati moje žene, to je ono, što mi srce para!“

„A zašto?“ upitam. „To ona mora saznati prije ili kasnije. Dulje se to pred njom ne da kriti, ona će to ipak saznati, ali će joj biti teže, nego da si joj saopćio sam.

Kad nam se očituju oni, koje ljubimo, prima se laglje, ma bilo i najstrašnije. Uostalom i sama će opaziti da te nešto muči — a prava ljnbav ne trpi nepovjerljivosti: ona se osjeća omalovažena, uvrijeđena, ako pred njom kriju patnje oni, koje ljubi“.

„Oh, prijatelju! promisli, koliko ću je razočarati i porušiti one zlatne kule snivane njene budućnosti. Vijest, da je muž prosjak, upropastit će je. Oh, klonut će joj srce, umrijet će mi!“

Iza podulje teške šutnje, stanem ga i opet nagovarati, da ipak što prije sve povjeri ženi. Glavom je tek mahnuo tužno, ali odlučno.

„Nema druge, moraš joj reći, promijenit vam je prilike i način života“. Kod ovih riječi opazio sam grčevito trzanje u crtama njegova lica. „Pa nemoj se žalostiti. Ta znam, nikad nijesi pazio na vanjski sjaj — ti još imaš prijatelja — vjernih, iskrenih, koji te neće manje cijeniti poradi jednostavnijega stana, uostalom zar palača čini da si sretan sa Mary?“

„Oh, s njome sam sretan i u najprostijoj kolibici“, reče i duboko uzdahne.

„Vjeruj mi prijatelju, rekoh, i stisnem mu desnicu, — vjeruj mi, isto je tako i njojzi. Što više, evo joj prilike ponosu i slavlju — sada će izbiti ona jaka tajna snaga i topla simpatija, živi odraz njezine naravi; bit će sretna da ti može pokazati kako te ljubi poradi tebe samoga. U svakome vjernom ženskom srcu ima iskra nebeske

vatre, koja obasjana srećom tinja; no ona plane ko sjajna zublja i svijetli u tamnoj noći teških kušnja. Muž ne zna, što mu je žena — muž ne zna, da mu je ona anđeo tješitelj — to doznaje tek onda, kad prolazi s njome kroz vatru patnja i kušnja ove suzne doli“.

Ozbiljnost riječi i slikoviti stil govora ukrotio je razdraženu maštu dragoga mi prijatelja. Dobar sam utisak na njega učinio, pa zaključim, da pođe kući, te se izjada ženi.

Priznajem, da sam usprkos svome nagovaranju, osjetio neki nemir i strah — hoću li ipak uspjeti? Tko može računati na jakost one, koja ne zna što je bijeda — ta čitav joj život bio kolo sreće? Ona se je vesela i živa narav bila kadra ozlojediti na taj nenadano pred njome otvoreni put poniženja. Mogla bi ona i opet težiti za sunčanim krajevima, koji su je do sad ogrijavali. Znamo i to, kad propane koji bogatun, čekaju ga mnoga i velika poniženja i mrtvenja — njemu se je teško snaći u svome novom položaju. Ukratko, bojao sam se sastati sa prijateljem.

Sjutradan eto ga k meni. Nu, kako je primila?“

„Ko anđeo!“ Činilo mi se kao da joj je laglje, jer me zagrli i upita, „zar je to sve, što te od ovih dana mučilo?“ „Sirotica moja“, nadoveže, „samo si ne zna predstaviti promjenu, kojoj nam se je podvrći — ta ona nema pojma o siromaštvu“.

„Dragi prijatelju, pošto si se riješio najtežega, otkrij i svijetu svoju tajnu. Odvaži se, ne stidi se priznati sirotom — time ćeš razoružati siromaštva najoštriji žalac“. Na ovo, bio je odma spreman. Nije znao što je lažna oholost.

Jedne večeri eto ga po mene. Uredio si je stan i najmio na ladanju malenu kućicu, nekoliko milja izvan grada. Čitavi dan bio je zaposlen otpremanjem pokućstva u novi stan. Sjajno pokućstvo starog obitavališta rasprodao je, a zadržao je samo najpotrebnije i najjednostavnije. Sada se uputio u novi stan, u kojemu je opet njegova žena redila i namještala stvari.

Stao sam se živo zanimati, kako će se dalje razviti povijest drage mi obitelji. Kako je bila ugodna večer, pristanem, da ga pratim kući.

Prijatelj bio je slab i izmučen od napora minulih dana, pa kad smo neko vrijeme išli — on ušuti i rastuži se.

Najednom kao oda sna prene se i zajeca: „Sirotice moja“, a teški mu se uzdah vinuo iz grudiju.

„Šta je?“ upitam! „zar se ona tuži na promjenu?“

„Tuži? ni izdaleka! Ona je sama ljupkost i dobrota. Mogu ti priznati, da je bolje raspoložena no ikada prije. Ona je prema meni sama ljubav, nježnost, utjeha!“

„Divna žena“, uskliknem. „Pa što onda tužiš? Sažaljuj sam sebe, svoju malodušnost — reci sebi sirota — no znaj, da nijesi nikada

bio tako bogat — nikad nijesi znao za onu divnu krepost, koja se sada odrazuje u srcu žene".

Sa glavnoga puta skrenusmo na usku stazu, zastrtu gustim šumskim drvećem — ono joj podavalo vjerni izraz samoće. Doskora ugledamo malenu trošnu kućicu — po svojoj vanjštini bila bi za idilskog pjesnika — ta imala je tako ugodan ladanjski izgled. S jedne strane vijugao se gusti, divlji pletenac (povijuša) i zastro polovicu kućice. Nekoliko stabala dražesno je nadvilo svoje grane na nju. Na ulazu kraj vratiju, opazio sam nekoliko ukusno poređanih lonaca cvijeća. Malena vratašca vodila su uz živice do ulaza. Jedva što smo se približili — začujemo umilno pjevanje. Bio to glas njegove žene — a pjevala je neku nježnu pjesmicu, koju njezin muž osobito voli.

Prijatelj me prihvati za rame — stali smo i slušali. Osjetio sam, kako mu dršće ruka. Stupi naprijed da bolje čuje — i zaštropoće šljunak pod nogama.

U taj čas ukaže se na prozoru veselo i krasno lice mlade gospođe — no odma ga i nestade — već smo čuli lagane korake. Skakutajući dođe nam Mary u susret. Vitki stas krasila je lijepa bijela haljina, u finoj kosi lijepo je pristajalo ono nekoliko divljih ružica, a svježi pupoljak bilo je njezino dražesno lice. Ona se smiješila. Nikad nijesam vidio u nje ljubeznijeg pogleda do sada.

„My dear George", klikne, „kako sam sretna da si došao! Čekala sam i čekala, obišla po cesti da vidim, ideš li. Prostrla sam stol tamo za kućicom pod stablom; priredila sam slatkih jagoda, koje toliko voliš — sve je tako dobro i slatko i čeka na te! „Oh," reče, i primi ga veselo pod ruku, pogleda ljubazno u oči — „mi ćemo biti tako sretni!"

Moj prijatelj bio je razoružan. Privine je na grudi, zagrli je, poljubi i opet poljubi. Od ganuća nije mogao da govori — a mjesto riječi zborile su suze.

Poslije me često uvjeravao, da je u životu imao mnogo lijepih, srećnih, ugodnih dana — ali časa tako neiskazane sreće nije iskusio do ovoga.

S engleskog: *Stanka.*

NA SILVESTROVO.

IZ ŽIVOTA.

Spustio se sumrak zadnje večeri na izmaku godine; a u kući generala pl. Werdingena sjaji se raskoš i bogatstvo. Visoka, vitka djevojka prolazi duge redove društvenih prostorija i gleda, treba li još štogod. Ovdje, ondje, dade još zadnje naloge zaposlenim podvornicima. Pregleda poređano cvijeće i dobro priređeni stol. Došavši u

veliku plesnu dvoranu, koja se prometnula u pravo carstvo priča, ustavi se. Još jednoć pogleda sve sjajne priprave za veliku zabavu, sve je besprikorno i odgovara posve visokim zahtjevima elegancije. Pored svega toga izvije se ipak tihi uzdah iz lijepih usana, čiji fini potezi bi zanijeli umjetničko oko, a koje katkada, pa i sada okruži vanredno bolna crta, odraz gorkoga bola. Za tinji čas utrne sjaj velikih plavih očiju, a neizreclvo turobni izražaj potamni njezino inače milo lice.

Lagano prođe niz mramorne stube, koje su bile prostrte ćilimom.

Herta pl. Werdingen stoji u svojoj sobici kod pisaćeg stola. U ruci ima otvoreni list, bijeli, jednostavni list, tijesno ispisan u finim ali čvrstim potezima. Zamišljeno gleda kroz prozor, kroz koji prodire vedri sjaj večernjega neba. Magle su rastepene, zvijezda do zvijezde pojavlja se na azurnom nebeskom svodu i gledaju kao vjerno oko prijatelja u tu suznu dol. O kako je ugodan mirni sjaj i milo im svijetlo! Kao magnet privlače pogled djevojke u visine, baš kao i vitki onaj vršak crkvenoga tornja ondje prijeko, koji se kao prst, koji opominje, diže nad ostale krovove, ono komešanje i vrevu po ulicama tuj dolje, koje su električno rasvijetljene, pa upire gore k mirnome sjaju k hiljadama i milijunima, k njima, koje tamo borave daleko nad svim što je zemaljsko. One se kreću uvijek mirno, vazda zadovoljno sjaju u svome divotnom ruhu na nedohitnim putovima, koje im je , . .

Da, tko je onaj, koji je zvijezdama odredio čudnovati im put? Tko ih uzdržaje tako sigurne na neizmjernoj pučini; tko im kazuje put po nikad viđenim stazama?

Tko je onaj? . . . Tko? Bog? — Je li? . . . On? . . . Je li to zbilja istina? . . . Opstoji li Bog, beskrajno, nevidljivo, svemoguće biće? Je li uistinu stvorio On blistavi sjaj ondje gore, kao i najmanje stvorenje na svijetu? . . . Ili je ovo sve slučajno postalo, čime upravlja opet slijepi slučaj? Pa čitavim stvorenjem tako čvrsto i sigurno, da nikad jedan svijet drugome ne naškodi u neizmjernom, neispitanom prostoru svemirskom.

Ovako se ispituje i razmišlja Herta pl. Werdingen. Kao prikovana zagledala se u sjajne luči ondje gore, kao da očekuje od njih odgovor na sva pitanja i dvojbe svoga duha. Ali one ostadoše nijeme. Ta zvijezde ne govore jezikom ljudi. A ipak imadu i one svoj govor! Govor pun divne svemožnosti, pun neizmjernog veličanstva i ljepote, pun božanskog, uzvišenog otkrivenja — vjernome ljudskom srcu tako lako shvatljiv i razgovijetan.

No srce Hertino nije imalo vjere; zato nije bilo kadro primiti otkrivenu objavu, tajanstvenog, a ipak tako jasnog govora večernjega neba.

Pismo u ruci njezinoj sadržaje govor djece ljudske; tu govori njoj srce, koje joj je bilo u djetinjstvu i prvoj mladosti od sviju, kao prijateljsko srce, najdraže.

Ovo je njezina najbolja prijateljica, koju je upoznala u zavodu i ljubila kao sestru. Nekoliko godina vezalo je nju i dvije godine stariju Doru Bedenbach najuže prijateljstvo. Ali kad je došla Herta sve više i više pod vodstvo svoga oca — majku je naime izgubila već kao desetgodišnja djevojčica — zauzele su druge nakane i nazori mjesto u životu mlade djevojke. Krivi svjetski pravac pokazivao se i u listovima, koje je pisala prijateljici, što je iskrenu vjernu Doru veoma boljelo videći milu prijateljicu na krivoj stazi. Njezine lijepe mile opomene nije rado primala, pa su ostale većinom bez odgovora. Tako je ohladilo izvanjsko prijateljstvo. Ali Dora nije zaboravila na prijateljicu mladosti svoje.

Svaki dan mislila je na nju, osobito u molitvi. Molila je za spas njezine duše. Nije htjela iščeznuti posve iz Hertinog spomena, zato bi joj pisala uvijek k novoj godini srdačan list, na što bi Herta samo par riječi odgovorila.

Glasnik vjerne uspomene, koji se već kroz pet godina uvijek javlja, evo ga i večeras u Hertinoj ruci. Pismo je ovajput osobito toplo i usrdno, kao da naslućuje pisateljica, da ne stoji njezina prijateljica samo na izmaku godine, nego također na izmaku jednoga odsjeka u životu ljudskome.

Evo, ovaj je list probudio u srcu čitateljice toliku uzbuđenost misli i čuvstava.

Opet potraži riječi: . . . „Evo ti mojih želja mila Herta! Neka te u novoj godini očinska ruka svemožnog Boga čuva i brani; imala u obilju sreće na zemlji. Srce neka ti je spokojno i mirno, koje neka sa svoje visine gleda tiho i čisto dolje u komešanje svijeta. Tvoje srce neka je sjajno i vedro, kao mirni sjaj zvijezda na večernjemu nebu, koje je stvorio Bog — Stvoritelj. Isti Onaj, koji je i ljudsko srce stvorio. Već tisućljeća upravlja ih Njegova ruka čvrsto i sigurno na nedokučivoj visini, uvijek nepromjenljivo, uvijek jednako umjereno, stalnije, nego li su lažna uzvisivanja i padanja svih zemskih velikana! Neka i tvoje srce, koje ne može zadovoljiti, niti umiriti nikakvi zemaljski užitak, nađe mir i sigurno zaklonište u plavetnom svemiru vječne beskonačnosti Stvoritelja svoga! . . .“

Pravo kaže Dora! Zaista, Hertu nije moglo ništa potpuno zadovoljiti, niti otjerati izjedajući nemir i ispuniti beskonačne težnje i pustu prazninu srca njezina. Bezbrojna pitanja i dvojbe njezina duha: „otkale čovjek, zašto živi i kuda će“, nitko joj nije riješio, niti dao stalnog odgovora. Vjera njezine mladosti bila je uzdrmana, prikazana kao utvaranje i glupost, a mir duše njezine razoren. Novo „evanđelje“: ovozemni život, zemaljska sreća i užitak, zvonilo joj u ušima. Ali

niti čast i sreća, ni bogatstvo i sjaj, ni zabave i uživanje svjetskih raskoša, ni znanosti, ni umjetnosti, kojima se bavila, sve to nije moglo zadovoljiti njezinog duha. Kako je prazan bio zvuk hvale o njezinoj ljepoti, ljubežljivosti i obrazovanosti, što ih opet i opet morala slušati od svojih mnogobrojnih štovatelja. Te hvale, koje je s početka tako rado slušala i za kojima joj je srce tako vruće čeznulo, postale su joj sad odurne. A sad? . . .

Gorko bi se nasmjehnula, kad bi se toga spomenula. Nijedan od štovaoca nije mogao osvojiti njezino srce, ovo ponosno, nepojmljivo, a ipak tako jako srce. Ni za nijednog nije imala toplog čuvstva, osim za jednoga, ali — ovaj nije mario za nju. Oprezno i hladno povukao se natrag i otišao napokon iz grada. Njezino bezvjersko mišljenje i svjetski nazori odbili ga — bijaše naime vjeran katolik.

Spustila se na stolac i naslonila se glavom na ruku. Zamisli se u prošlost. Kao burni valovi dizale joj se u duši misli i čuvstva i otvorili joj najskrajnije dubine srca.

„Kad bi on ipak imao pravo! Kad bi barem istina bilo, kako Dora piše, da vjeruje i kako sam ja prije vjerovala i molila!“. . . Ali moliti, kad sam zadnji put molila? Ta to ne bijaše običaj u kući generala, to se ne slaže s nazorima, koja je on tako revno usadio u mlađahna srca svoje djece. Što je to Bog? Što reći moliti?. . .

Jedini i najviši zakon čovjeku je razum, vođa njegov i upravitelj na stazi života. Čovjek ima po njegovim zahtjevima udesiti svoj život; on sâm je ona sila, koja ga mora uzdržati na putu ćudoređa i u dobrom redu. Svijet sa svim, što nas može darivati: častima, veseljem i uživanjem, jedino je kadar usrećiti ljudsko srce. Zato neka se ovoga naužije i preko mjere, jer druge blaženosti nema. Nebo, pakao, nagrada, vječnost, nerazumno je; zabluda prostodušnih luda. — Tako je mislio, vjerovao i živio otac, a ovako učio i svoju djecu. Radovao se, vidjevši, kako su kod njegove, lijepo nadarene kćerke nauke dukoko zahvatile korijen i donesle plod.

Da li je ona srećna i zadovoljna?

On je sada trebao biti svjedokom velike nujnosti svoje kćeri, morao je opaziti njezine često suzne oči, pa i sada, gdje ih tjeskobno upire k nebu. Morao je čuti njezine zdvojne vapaje: „Tko će mi riješiti dvojbe? Tko pokazati put iz ovih zabluda? Tko, o tko može uliti barem tračak svijetla u moju siromašnu i izmučenu dušu?. . .“

Ali on toga nije vidio i Herta ostade sama sa svojim dvojbama i pitanjima.

Tihi zvuci zaromone čistim, zimskim zrakom. Milo i skladno zvučili su glasovi zvonova, isprva nježno i moleći, a tad sve jače i silnije, a napokon kao strogi, zapovijedajući poziv: „Amo, amo ljudi! Čujte što vama Bog vaš zadnji dan godine govori na usta namjesnika svoga! . . .“

*.

Zatvorenim očima, sklopljenim rukama, sluša Herta ponovno zvonjenje. I čudnovato! Još nikada nije tako ugodno osjećala ovaj krasni sklad zvonova. Napetost duha popusti, srce se umiri; blaga sjeta zauzme mjesto burnih čuvstava. Gleda, kako jure ljudi, koji se odazivlju pozivu zvonova. Muževi, žene, djeca i starci, odlični i jednostavni, svima je otvoren ulaz u crkvu.

„Zar da ovi svi živu u zabludi? Zar je njihova služba Božja glupost, njihova molitva tlapnja?" upita se opet u duši. „Ili sam ja, ovdje na krivoj stazi?..."

„Zašto se i ti već jedamput ne odazoveš glasu zvona?" dirne je tihi glas savjesti.

Prene se. Žurno se digne, pogleda na sat istom je pol sedam. U devet tek sati dođu gosti. Dulje od sata ne će trajati služba u crkvi. Požuri se u garderobu, zaogrne se dugom tamnom mantijom, pokrije glavu jednostavnim šeširom i uputi se žurnim koracima k bližnjoj crkvi. Nitko nije opazio, da je izašla iz kuće. Eno je na pragu crkve. Kad je bila zadnji put u crkvi ni ne zna više. Ne zna se tu ni snaći. Neka gospođa dođe pred nju i otvori nutarnja vrata. Za njom uniđe Herta. Sjasno rasvijetljena crkva iznenadi je. Smetena časak stoji, ne znajući gdje bi se smjestila u napunjenom prostoru. Svijet još uvijek ulazi. Brzim korakom zaputi se do prvog praznog mjesta u klupi.

Zamalo započe služba Božja. Na propovijedaonicu uspne se župnik, da svoje stado još zadnji puta u staroj godini pouči i blagoslovi. Ukratko ocrta događaje prošle godine i što su bili jednome i drugome za dušu i tijelo. Spomene dobro, koje je donijelo blagoslov, zlo, koje je pripravilo nesreću za vremenitost i vječnost. „Godina je prošla," govorio je ganutljivo, „te se nikad više vratiti ne će. Ovako prolazi i naš život, jedamput doći će svakome konac. Pa i za nas, koji sada boravimo među živima, doći će zadnja godina, zadnji dan i zadnji čas. A onda? Da, onda će naša duša doći pred svoga Stvoritelja, pred strogoga Suca. A onda, moja draga djeco, što će još slijediti? O, svi to znadete: Sud će slijediti. I jao, jao čovjeku, čija djela nemaju vrijednosti u očima Suca, čije su ruke prazne, bez djela ljubavi k Bogu i bližnjemu! Da, što onda? — Čujte dragi i zapamtite što kaže Spasitelj: Gospodar imao je veliki vrt. Pomno i brižno obrađivao ga je vrtlar, jer je znao, da će gospodar doći tražiti plod. Kad je došlo vrijeme berbe, dođe gospodar i reče vrtlaru: ‚Vodi me u tvoju bašču, da vidim i kušam plodove tvoga rada i brige'. — I našao je gospodar dragocjene plodove i pohvalio mu posao i izabrano slatko voće. Ali gle! Usred dobrih plodonosnih voćaka stajaše drvo bez ploda. Tužno pružaše suhe grane sa par listova u zrak. Ploda nije bilo nikakvog ni na jednoj grani, mjesto ovoga bilo je samo oštro trnje. Oštro reče gospodar vrtlaru: ‚Po treći put dolazim i tražim uzalud plodove na tom drvetu. Nije vrijedno, da se mučiš s njime, niti da zaprema mjesto u mojemu vrtu; posjeci ga dakle i baci u vatru, jer nije za drugo, nego da ga se spali.' —

Dobri vrtlar zamoli gospodara: ‚Gospodaru moj, molim te, ostavi još jednu godinu. Podvostručit ću trud, okopat ću ga i njegovati danomice, obrezati i zalijevati. Na godinu dođi opet, ne nađeš li ploda, — tad učini, što te volja.'

Popusti gospodar prošnji svoga vrtlara i ostavi mu vremena. Ali vaj! Ostade uzaludan sav dalnji mar i trud.

Na godinu došao je gospodar opet, da traži plodove, ali ih ne nađe na tom nezahvalnom drvetu. ‚Prokleto bilo!' zagrmi gospodar strašnim glasom, ‚Prokleto bilo za uvijek ti neplodno stablo! Vatra i propast bio dio tvoj!' I izbačeno bi iz društva dobrih u najskrajniju tamu, u oganj vječni!"... Moćno se razlijegao glas govornika crkvenim prostorom. Svim slušaocima vidjelo se na licu, da su duboko potreseni; dobro su shvatili priču o neplodnom drvu.

Propovjednik nastavi prodirućim glasom: „Ti pak kršćanine moj, koji si mlak i nehajan i nije ti stalo, da datbereš plodova za vječnost, tko ti jamči, nije li i za te bila ova zadnja godina kušnje.. nije li i za tebe iscrpljeno vrijeme dugotrpnosti i strpljenja? Jao, o jao tebi, dođeš li pred pravednog i strogog Suca bez djela vjere i ljubavi! Nu jao, tri puta jao tebi, ako ga i bodljike i trnje tvojih smrtnih grijeha rane, te je za te uzalud sav trud i muka Božanskog vrtlara, utjelovljenog Sina Božjega!" —

Propovjednik svrši, duboka tišina zavlada u kući Božjoj, ko da nema žive duše u crkvi. — Zaore orgulje, u svečanom odijelu stupe svećenici k žrtveniku i uzvišenim glasom zapjevaju hvalospjev: Te Deum laudamus! Pjevači prihvate i jakim glasom proslijede. Orgulje i zvona sjedine glasove svoje sa ljudskima i sve pjeva oduševljeno hvalu Gospodu.

Divan li bje pogled u tom času na sjajno rasvjetljeni žrtvenik. Visoko nad oltarom visjelo je u sredini veliko raspelo. Kao da ga nevidljiva ruka drži, lebdio je raspeti Krist tako živo predočen, kao da je ovaj čas razapet. U sjaju električnog svijetla još jače izbija mrtvačka bljedoća, trnova kruna, probodeni bok, ranjeno i izmrcvareno tijelo. Sveto lice Spasiteljevo, kao da je živo, a na pola otvorena usta, kao da će sad na izustiti zadnji tjeskobni vapaj. Prežalostan pogled, tako pun ljubavi i smilovanja, kao da je prodirao u dušu svakoga, koji ga je gledao. Neizrecivo bolna, a ipak tako draga slika!

Posve svladana i skrušena kleči ovdje Herta. Potok joj suza navrije na lice. Ganuta u duši digne pogled svoj, a ovaj se sastane sa umirućim pogledom Raspetoga. Potresena ustavi pogled svoj na

njemu, pričini joj se kao da je živ, otvorio usta puna bola i kao da joj govori: „Nijesi li ti, da ti si ona, koja si me tako izranila? Nijesi li ti ono drvo, na kojemu već godine uzalud tražim ploda, a našao sam samo nezahvalnost, grijeh i uvrijede? Jest, to si ti! Što te za to čeka? Moja krv, moja muka i smrt, zar da bude za tebe uzaludna?" —

Uzdišući ponikne; uzdrhta na svem tijelu, strah užasni obuze je: strah pred smrću, pred sudom i vječnosti.

O sada vjeruje, sada više ne dvoji; ne može se više protiviti priznanoj istini kršćanske vjere, koja si je prodrla put u njezinu dušu: Jest, Bog opstoji, opstoji sud, opstoji vječnost!

Utihnule su orgulje, svijetla utrnula. Pobožno mnoštvo ostavilo je hram Božji. Teška borba nastane u Hertinu srcu. Bi li?... Smijem li?... Što bi na to otac?... Ali tko će biti moj zagornik i branitelj kod strogog Suca?... Ne, za sebe moram se sama brinuti, ja sama moram i hoću svoju dušu od propasti spasti...

Odlučno ustane i otiđe u sakristiju. „Mogu li još govoriti sa gospodinom župnikom?" Upita tiho sakristana.

„Upravo je izašao."

Neodlučno stoji čas.

„Izvolite li gospođo, da vas odvedem k njemu?" upita sakristan uljudno.

„Da, molim", dahne jedva čujno.

Ponovno usprotivi se tvrda oholost u nutrini njezinoj, još nije svršena borba između svijetla i tmine. Ipak za par časaka eno je gdje stoji pred sijedim propovjednikom, koji ju premda ozbiljan, ipak pun dobrote i pun sučuvstva primio.

„Čim Vam mogu poslužiti, milostiva gospođice?" upita blago; opazio je, da u teško svladanoj uzbuđenosti ne može do riječi.

Ne mogavši dulje svladati svoje uzrujanosti, padne pred njim na koljena, sakrije lice rukama, udari u plač i zarida glasom nesrećne, izmučene duše: „Pomozite mi, velečasni, pomozite mi!"

Sućutno uhvati je za ruku i povede do stolca. „Umirite se, kažite mi, čim Vam mogu pomoći?"

Sad mu ona ispripovjedi sve, čitavu povijest svoga života. Srećne dane djetinjstva pod nadzorom dobre majke, vesele godine u zavodu gdje je našla vrlu prijateljicu, onda promjenljiva vremena u očevoj kući, njegove nazore, uz koje pristala je i ona; — sve svoje teške dvojbe, svoje neutaživo čeznuće, sva neriješena pitanja duha svoga. U toj ispovijesti provalile su poput lave muke njezine duše. Ono, što do sada nije mogla ni jednome čovjeku kazati, povjeri ona sada svećeniku, kojega se do sad prezirala. Već sama ozbiljna i mila pojava njegova, utješila je i umirila. Vedro njegovo oko puno srdačne sućuti počivalo je zalutaloj, a sada nađenoj ovci. Poznao je

dobro stari svećenik tu djevojku i razumio sve, što mu je kazivala; ta on je bio pastir dobar i znao ovce svoje, pa i one, koje nijesu htjele više slušati glasa njegova. I ako im nije mogao biti svima vođ i upravitelj, budući se svojevoljno odalečili od njega, molio je ipak danomice za njih. I zaista, prava nesebična ljubav k bližnjemu i ustrajna molitva požrtvovnih duša donosi dragocjene plodove, pa makar trebalo i više godina dok sazriju.

Herta dovrši. Nijemo sklopljenim rukama sjedila je; blijedo i suzama obliveno lice odavalo je, da se već sada nastanio blagi mir u njezinom srcu. Ova joj je ispovijest pomogla, prepuno srce olakšala; a utješnim riječima župnikovim ulazio je sve više mir u njezinu dušu. Govorio je naime o pravednom, ali i o milosrdnom Bogu, koji ne će smrti grješnika, nego hoće da se raskajan stvor povrati k svome Stvoritelju.

„Gledajte kćeri moja", i povede je pred veliku sliku dobroga Pas'ira nad pisaćim stolom, „pogledajte ovdje, kojom ljubavlju i nježnošću prima Spasitelj izgubljenu, u trnje zapletenu ovcu i privija na svoje srce. Isto tako radi sada on u ovaj čas s vašom dušom, koju je prigrlio s neizmjernom Božanskom ljubavlju."

Herta na novo zaplače; ali ne više suzama straha i zdvojnosti, nego pokajanja i ganuća.

„A što ćemo sad kćeri moja?" pita je svećenik blagom opomenom.

„Još danas se moram izmiriti s Bogom svojim. Ne idem prije kući, dok se ne oslobodim svoje velike krivice", odvrati Herta. O kako jasne, kako jednostavne i razumljive prikazale joj se sad duboke tajne sv. vjere, koje je kroz toliko vremera zabacivala. Sad joj nije više manjkalo sposobnost, da vjeruje, koprena sumnje bi rastrgana, oholost i opiranje slomljeno, a tamu njezinoga duha pobijedilo je i rastjeralo svijetlo milosti Božje. —

Gorko raskajana još ovo zamoli: „Velečasni, moja velika krivnja zahtijeva zadovoljštinu, molim, odredite, što imam učiniti? Kako da popravim, što sam skrivila? Kako da nadoknadim Bogu čast, što sam mu ju otela, kako da povratim mir, koji sam razorila u mnogoj ljudskoj duši. ... Namjesnik ste Božji, naložite mi u Njegovo ime zadovoljštinu, kakovu zaslužuje takova opakost! Srce moje kaže da tako mora biti i ja sam pripravna na svaku žrtvu. Jer samo ovako mogu rasrđenu pravednost Božju posvema umiriti."

To je bio govor iskreno obraćene i Bogu povraćene Herte.

Svećenik se malo zamisli. Pozna on čvrstu volju ove raskajane duše, vidi njezinu požrtvovnost i kao sveti prorok, kojemu dade Bog, da vidi njegovo tajanstveno upravljanjanje čovječjom dušom, reče joj tiho, ali odvažno: „Ajde u miru kćeri moja, doći će vrijeme žrtva, Gospod sâm opteretit će Vas križem. Pa bude li

Vam kadgod odviše težak, sjetite se prošlosti i ovoga časa." —

Herta je opet u svojoj sobici kod prozora, ali ne više ona Herta, koja je prije par sati bila. I sada gleda večernje nebo, padne na koljena; ali ne s onom mukom dvojbe u srcu, nego prepuna zahvalnosti i duševne sreće. Zaboravila je na sve oko sebe, u promatranju velike promjene, što se s njom zbilo prije malo časa.

Srebreni glas sata kuce pol osam. Lagano pokuca neko na vrata. „Već je skrajno vrijeme za toaletu, milostiva baronesa", opomene je čedno sobarica.

Herta se sjeti; da, zbilja, društvo! Najradije bi sprovela večer sama za sebe; ali ne smije uvrijediti oca, osobito sad, kad si je preduzela, da ga predobi za veliku pobjedu nad samim sobom. Zato pripravno dopusti, da je nakite i urese po prijašnjem običaju.

Kad su došli prvi gosti, primila ih je uz oca sa običnom milotom i ljubežljivošću. Ništa nije odavalo na njoj događaj prošlih časova. Samo dobar psiholog mogao bi po bljedoći i mirno ozbiljnom izražaju lica opaziti, da se s njom nešto izvanredna dogodilo. Ali društvo, koje se tu sastalo — gospoda u sjajnim odorama urešenim redovima i zvijezdama, gospođe u izabranim toaletama, sjajuće od dragulja, bisera i čipaka, gledalo je i pazilo, samo na te vanjske taštine. Život duše bližnjega bio im je nesmisao, u koliko nije vrijedio za njihovu sebičnost.

Zabava je počela i nastavila se točno po društvenim pravilima, kako to već obično biva na takovim svečanostima.

Herta igrala je izvrsno, kao obično ulogu ljubežljive i gostoljubive domaćice. Osjećala se vanredno slobodna i laka. Svijesna si svoga izmirenja s Bogom, ta bila je opravdana. Bučna zabava smetala je donekle u njezinoj sabranosti, no nije joj mogla oteti osjećaja s postignute sreće.

Poslije svečane večere podali se gosti živahnoj, neprisiljenoj zabavi.

General povukao se sa starijom gospodom kartanju. Sluge su međutim dovukli teške kable s ledom i boce šampanjca, pripravili visoke fine čaše, kojima će gosti, kad udari dvanaest sati kucnuti u čast novorođenoj novoj godini.

Ovu stanku upotrijebi Herta i skoči za četvrt sata u svoju sobicu. Čarobno svijetlo mjeseca dopiralo je kroz veliki prozor i rasvijetlilo je sasma, da se vidio svaki komad posoblja.

Baci se u naslonjač i stane se razgledati oko sebe. Svaki predmet u sobici spominje je na njezine doživljaje. Kako joj je milo i prijatno sve tu! Ova je sobica bila svjedokom njezinih veselih i žalosnih dana, bila je često svjedok velike bezutješnosti, svjedok provale nutarnjih muka i grozota. Samo ta sobica i nitko drugi, vidjela

je gdje plače nad pustoši i prazninom svoga srca. Ovo je bilo i mjesto, gdje je milost glasno i jasno pokucala na njezino srce; tu je odlučila, da se povrati kao raskajano dijete k Ocu, na kojega je zaboravila. Radi svega toga, bila joj je sada ova sobica najdraža od svih bogato uređenih prostorija kuće. Ovo je bio njezin hram, svetište, gdje je odlučila započeti novi život — život dobre kršćanke u Bogu i za Boga.

Kako se zamislila u prošlost i gledala u budućnost, nije ni slutila, da je ovo zadnji puta, što se nalazi u ovoj omiljeloj joj sobici i da je ne će nikada više vidjeti onako lijepo mirne i rasvijetljene blijedom mjesečinom.

Posve se prepusti blaženim osjećajima svoga srca, kojih sijelo bijaše u divnom djelovanju milosti Božje u duši njezinoj. Nije se mogla dosta načuditi, kako se to brzo dogodilo i kako je dobro i lijepo sve ispalo; premda si je bila svijesna, da se nije prenaglila, niti nepromišljeno radila. Već davno pripravljao se u njoj taj preokret, dugo trajao je boj između milosti i oholosti. No ove večeri bi borbi kraj. Milost je pobijedila, a s njome se je nastanio mir i zadovoljnost u srcu.

Osjećala se i slobodna i laka, oslobođena prevelikoga tereta, koji ju je trošio i ogorčavao, te razarao sve veselje života.

Sad se sve posve okrenulo. Herta primi dalnji život, kao dar iz ruke Božje. Sada opet vjeruje i znade, da je određena za uzvišeniji cilj, nego što bijaše prijašnji, naime zemaljsko uživanje. Sada će popraviti, što je pogriješila, nadoknaditi, što je zakasnila. Promišlja o onome, što joj je govorio svećenik, misli na križ, koji joj je u ime Božje prorekao. Da, čini joj se, da je već blizu i kao da vidi nevidljivu ruku, koja ga stavlja na leđa njezina svom težinom.

No ona je spremna. „Neka bude, Bože moj, pripravna sam!" zadrhtala tiho usta njezina. Duša njezina naslućuje blizinu žrtve, ma da je ne pozna.

Pogled joj zapne na Dorinom listu, što je još ležao na stolu. Bolno i ganuta uzme ga i poljubi nježno drago to pismo. „Hvala ti vjerna dušo", tiho šane. „Ne znaš, niti ne slutiš, koju uslugu si mi učinila. Ali odmah sutra saopćit ću ti promjenu, što se sa mnom zbila na moje spasenje. Da, na moje spasenje", prozbori napola glasno, sklopi ruke i gleda puna harnosti k zvjezdovitome nebu.

Malo vremena ostade još sjedjeti zadubljena u ozbiljne misli. Najedamput čuje brze korake. Neobična tjeskoba i nemir obuze joj srce. „Valjda me traže. Opazili, da me nema", pomisli i brzo ustane. U to neko već naglo i čvrsto pokuca na vrata.

„Herta, je si li ovdje?"

Mlada gospođa pojavi se na pragu. Bila je Ruža pl. Orten: Hertina sestrična.

„O, ne Herta“, odgovori naglo, „nije mi ništa; nego tvoj otac — proslijedi kolebajući, kao da traži zgodnu riječ, da joj kaže neugodnu vijest.

„Moj otac!“ zavapi Herta sva uplašena, „kaži što je s njime?“

I ne čekavši odgovora, poleti dugim hodnikom u društvene prostorije. Juri kroz praznu blagovaonicu, kroz plesnu dvoranu, u kojoj se svirači upravo namjestili i svoja glazbala udesili za početak vesele svirke, čim će kucnuti dvanaest sati, a sada svi uplašeni i neodlučno stoje i među sobom govore.

Dođe joj u susret Ružin otac. Prestrašena ga gleda, ne bi li što razumjela iz poteza na njegovom licu.

„Saberi se draga Herto“, zamoli je blagim glasom, „tvome ocu pala je kap“.

Tiho uniđe u igraću sobu, gdje su njegovi drugovi u igri, nijemo stajali kraj divana, na kojem je general ispružen ležao. Neki stariji gospodin bavio se sa generalom, na oko mrtvim. To je bio tajni savjetnik zdravstvenog vijeća, gospodin Untlof, pouzdanik i prijatelj generalov. Pogled na lice očevo, u koje je već smrt zabilježila svoje znakove, kazao je kćeri dosta. Tiho i nijemo, ali tako blijeda i mrtvac sam, baci se pred njega, uhvati ga za hladnu ruku i pokrije je vrućim cjelovima i suzama. Obzirno odaleče se gospoda. Jedan za drugim ostave mjesto, gdje je smrt tako brzo i neočekivano svoj plijen ugrabila. U to kucne sat; zvuk za zvukom drhtao je noćnom tišinom; još jedan i taj će navijestiti početak nove godine.

(Nastavit će se).

KNJIŽEVNA ZRNCA.

Tijek našega života je kao i morska voda. Prije ne može da bude slatka, dok se ne digne k nebu.

Kada je savjet bez ljubavi sve je hladno, ledeno, sve boluje, sve umire; to ti je kao zimsko sunce, ima svjetlosti, ali nema topline, nema života, nema plodovitosti.

Ako želiš imati vjerna prijatelja, a ti se drži onoga, koji ima malo prijatelja.

Zapitavši Epikteta, kako bi se osvetio neprijatelju reče: „Tako, da se postavim u položaj, u kojem mu mogu po mogućnosti činiti što više dobra“.

Povijest je filozofija u primjerima.

Povijest je poučno pismo, koje su napisale prijašnje generacije i ostavile pokoljenju.

Obrazovan razum i oplemenjeno srce prava su podloga prijateljstvu.

Molitva je sidro ljubavi.

Ova još na pragu sobe, a Herta opazi, da dršće. Bila je blijeda i izobličena. „Ružice, što ti je, zar ti je zlo?“ upita je sućutno, misleći da ju je Ruža zato tu potražila, da je zamoli kakav lijek, ili da malo otpočine.

Bolje imat' pameti u glavi,
No novaca makar pune vreće.
Pamet može novac da pribavi,
Ali novac pameti lje ne će.

Povijest je savremenica vjekova, zublja istine, duša uspomene.

Povjesničar neka ne kaže ništa, što nije istina, neka se boji kazati sve, što je istina.

Duševna ljepota nadvladava tjelesnu. Arhitektonskoj se ljepoti možeš diviti, ona će ti se svidjeti, ali trajno se može ljubiti samo duševna gracija i milota.

Bolje pošten i u blatu,
Nego lopov, pak u zlatu!

Moramo sve ljude smatrati prijateljima, ali povjeriti se ne smijemo svakome.

Kada za sebe tražimo pravednost, ne smijemo nikada dopustiti, da nas zanese nepravednost prema drugima.

Ko pravedno živi, svuda je siguran.

Odbijanje nečije hvale znači tražiti, da te ponovno hvale.

Dobar te prijatelj slijedi vjernije nego tvoja sjena, jer ona te slijedi samo dotle, dok oko tebe sunce sja.

Zaboravi na časove nevolje, ali ne zaboravi nikad, što te naučiše

Uvrede valja bilježiti u pijesak a dobre čine u stanac kamen.

Tko svlada svoju sebičnost, taj se je riješio najznamenitije, zapreke, koja svakoj pravoj veličini i svakoj pravoj sreći put zakrčuje.

Ljudski život toliko valjade, koliko ga svako c'jenit znade.

Život je knjiga! Lakoumni je prolista a pametni je čita promišljeno, jer zna, da će ju samo jednom moći čitati.

Život je predsoblje smrti.

Prijateljstvo je prekrasan cvijet u vijencu života našega, koji treba brižno njegovati i čuvati, da ga nenavidnost ne podgrize, da ga bujni korov zlobe ne uguši, a osobito da na žaru sebičnosti ljudske ne uvene.

Red je duša životu.

Po majčinih prigovori
Kćerka svoju lutku kori.

Vojuju ljudi za uzvišene ciljeve, a i uspjeli bi, da njima ne ovlada loš savjetnik — strast, koja i pravo pretvori u nepravo, koja najplemenitije namjere rastoči, te sljedbenici njezini rade poput čovjeka, koji tražeći neko zazidano blago, cijelu si kuću razori.

Ne ima zime, dok ne pane inje,
Ni proljeća, dok sunce ne sine,
Ni radosti, dok ne d'jeliš s kime.

Jedna jedina kaplja mržnje, što zaostaje u kaležu radosti, pretvara i najbolje piće u otrov.

Bez radosti živiš kako — tako, nu bez nade — baš nikako.

Radost je kćerka tuge.

Tko ne poznaje znamenitosti svoga zvanja, tko o njemu uzvišeno ne misli, tomu će slabo uspijevati rad. *K. K.*

ZDRAVSTVO.

Hrana. Da čovjek uzmogne živjeti na ovome svijetu, potrebna mu je hrana ili drugim riječima valja nam zgodnom materijom — hranom — nadoknađivati istrošene čestice našega tijela. Iz ovoga se jasno vidi, da mi hranu ne smijemo uzimati samo zato, što nam ona ugađa, jer svrha hrane nije ugađanje već hranjenje. Spominjemo to zato, da se vidi nerazumnost onih ljudi, koji traže u ugodnosti hranjenja sreću svoju. Istina, ona ugodnost, što je skopčana sa uzimanjem hrane nije nipošto nešto zla, pače je moćno poticalo, da hranu uzimljemo što voljkije i s većom koristi.

Razuman čovjek i samo hranjenje čini razumnim djelom, djelom Bogu ugodnim, ako uzimlje hranu s nakanom, da si podržaje život, kojim hoće da slavi Gospoda. Za ovakovo uzimanje hrane vrijede one riječi apostola Pavla: »Ili dakle jeli, ili pili, ili što drugo radili, činite sve na slavu Božju.«

Ne ćemo se ovdje dati na to, da nabrajamo sve kemijske elemente, što ih treba naše tijelo, budući da to više spada na medicinske knjige, a to nije nama svima ni potrebno znati. Potrebne elemente za hranidbu našega tijela nalazimo u hrani ljudskoj, a i sama nas naša narav upućuje na primjerenu hranu. Hrana je ili biljevna ili mesna. U biljevnoj hrani neki su elementi više zastupani nego u mesnoj, ali i obratno t. j. neke elemente nalazimo u većoj količini u mesnoj hrani, nego li u biljevnoj.

Imade ljudi, koji se hrane samo biljevnom hranom, to su tako zvani vegetarijanci. No većina ljudi služi se ipak i mesnom i biljevnom hranom. Da nije uvijek dobro meso jesti, sigurna je stvar. Pa zato post i nemrs, što naređuje sveta Crkva, ne koristi samo duši čovjeka, već i njegovu tijelu. Stoga razborit čovjek ne će nikada na post i nemrs vikati, već će u postu i nemrsu gledati i nježnu brigu majke Crkve i za samo tijelo čovječje.

I kakvoća i kolikoća hrane mjeri se prema izmjeni tvarnih čestica u našemu tijelu. Prema tome što je veća izmjena tvarnih čestica, to je potrebitija i veća množina hrane.

Mladež, koja se razvija, treba više hrane od odraslih ljudi. Isto tako oni, koji teško rade, trebaju više hrane od onih, koji rade mirno sjedeći. Razumljivo je i to, da je za bolesnike i za one, koji se oporavljaju, potrebna što hranivija hrana, a uzato i što lakše probavljiva.

Kao što imade ljudi, koji premalo uzimlju hrane, tako ih ima jošte više, koji, ne mareći za svrhu hrane a gledajući samo na ugodnost hrane, uzimlju više hrane, nego im je to potrebno. Jedno i drugo škodi zdravlju, šta više prenatrpavanje hranom više je prouzrokovalo bolesti, nego li oskudica hrane.

Što se napose tiče posta, t. j. uzimanja nemrsne hrane i to tako da samo jedamput na dan o podne smijemo do sita jesti, a na večer nešto založiti, a još manje ujutro uzeti, valja istaći, da ovakovo pošćenje ne će nikome zdravom naškoditi, šta više koristit će i tijelu kao dietetičko sredstvo. Punim pravom, veli liječnik dr. Capellmann, rekao je neki propovjednik: »Osvjedočen sam, kud i kamo više je ljudi oboljelo za tri ‚fašinska dana‘, nego je škodilo pošćenje onima, koji su kroz čitavu korizmu malo jeli«.

Duševna pak korist, što je post i nemrs donosi, velika je. Ta korist lijepo se izriče onim riječima u »Predslavlju (Præfaciji)«: »Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et praemia«. Tima se riječima veli, da post obuzdaje opačine, duh diže, stiče kreposti i nagrade. (Nastavit će se.)

Pedagog.

KUĆANSTVO.

O loženju peći. Neugodnom vonju, što ga osjetimo, kad istom počnemo ložiti peć, uzrok je prah, koji se na gornjoj površini peći preko ljeta nakupio. Zato prije nego ćemo početi peći ložiti, valja ih iznutra i izvana dobro oprašiti i očistiti. Osobito pomno pregledajmo ognjište, nije li u pozadini ostalo ugljevlja i pepela od prošle godine.

Za potpaljivanje ugljena možemo se poslužiti i tvorničkim preparatom »Kohlenanzünder«.

Dok u peći gori, neka gospodarica češće pogleda, nije li se žar prema pozadini spuzala. Neka se peći ne zatvaraju dotle, dok se ne pokaže modrikasti plamen. Ne prilažimo ugljen na samu žeravicu, nego je malo potisnimo dalje unutra i priložimo ugljen na prednji dio roštilja. Novo nametani ugljen slat će svoje pare, kad se zapali, preko žari, a time će se gorjenje još pospješiti, te će i dima više izgorjeti. Zračenje je prostorija vrlo probitačno, jer svježi zrak se brže grije nego li suhi.

Čađu dobre gospodarice ne bacaju, nego je sakupljaju i rastopljenu vrijućom vodom upotrebljavaju za gnojnicu. Ova gnojnica je osobito korisna cvijeću.

Kako se čiste i peru od vune pleteni kaputi. Da nam se vuneni pleteni kaputi kod prvog pranja ne pahuljaju i raščehaju, valja paziti na postupak kod pranja. Vuna ne smije izgubiti svoju naravnu mekoću i glatkoću, jer tim gubi svoju vrijednost: ona ne grije više tako dobro i ne izgleda da je zimsko ruho.

Vuneno se rublje mora poslije pranja odmah dobro rastegnuti i tada sušiti. Za pranje se upotrebljava sapun za vunu, ali se može upotrijebiti i drugi koji meki sapun uz dodatak boraksa. Na tri litre meke vode ili kišnice uzmi 65 grama sapuna. Ta se sapunica razdijeli na dvoje, a upotrebljava se mlaka, a ne vrijuća. U

prvom dijelu sapunice kaput se samo lagano gnječi i lako iscijedi. U drugi dio sapunice primiješa se malo bistre prokuhane vode, u kojoj je rastopljeno boraksa. Sada se kaput u toj sapunici gnječi. Ako i ovaj drugi dio sapunice postane blatan, valja novu sapunicu načiniti i drugi i treći puta posao ponavljati, dok sapunica ne ostane čista. Kad si kaput isprala i gnječenjem iscijedila, metni ga među meke, čiste, pamučne marame i tiskaj dotle, dok se kaput ne osuši.

Time, što suhim rupcima oduzimljemo vuni vlagu, zapriječujemo, da se vuna pahulja i svlači. Neka nam ne dosadi rupce izmjenjivati, doklegod kaput ne osušimo.

Kad je kaput još podosta vlažan i kad je zadobio svoju prvobitnu težinu, rastegni ga na čisti rubac, rastegni ga, da zadobije svoj pravi oblik i pusti ga, da se tako do kraja osuši. Ne položi ga nipošto blizu peći ili na sunce, jer će se skupiti, ali gledaj, da je na suhom mjestu i da ima što više promaje, da se čim prije osuši. Kad opaziš, da je vuna još samo nešto vlažna, rasteži kaput opet, da dobije svoj prvotni oblik i tada ga objesi.

Još jedan način pranja, kako bijele vunene stvari nježne ostaju. Uzme se u prašak stučene krede i meke ili prokuhane vode. Kreda se zamuti u ovu vodu u tolikoj množini, da bude gusto kao blato. Nalij k tome vode, tako da bude još uvijek glibasta smjesa i u to zamoči vuneni predmet. Kreda će upiti svu nečistoću iz vune. Isperi dotičnu stvar u mlakoj vodi, ali mekoj, i to iz više voda ispiraj. Kad si isprala, suši na gore označeni način. Ako je štogod praška od krede u vuni ostalo, taj će ispasti, kad se predmet, pošto smo ga osušili par puta istrese.

Njega voćaka zimi. Voćke treba čistiti od kukuljica, lišaja, mahovine i gljiva, zatim od izdanaka.

Osim toga treba suhe i prelomljene grane odrezati, a rane drvenim voskom zamazati. Tlo oko voćaka valja okopati i ako je potrebno povapniti, suho lišće valja ili ukopati ili odstraniti. Od veoma velike važnosti je, da gnijezda škodljivih kukaca odstranimo i sažežemo. Takova su legla gusjeničja, jaja i kukuljice grba i sovica, zatim žute gljive lisičarke i paprenjače uništit ćemo, ako ih promočimo petrolejem.

Dijelove voćke, u kojima ima potkornjaka, valja izrezati i spaliti. Na koncu valja stabla kefom dobro okefati.

KNJIŽEVNOST.*

Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta. Preveo i bilješke prikupio Dr. Valentin Čebušnik. Izdao Zbor duhovne mladeži zagrebačke. Svezak I. Katolici su željno očekivali prijevod Svetoga Pisma i hvala dragome Bogu, što ga jednom već dočekaše. Postoji doduše prijevod sv. Pisma od Vuka i Daničića, ali taj prijevod nije potpun, budući je Daničić izostavio neke knjige Staroga Zavjeta. Međutim katolici od tog prijevoda Vukova i Daničićeva nijesu mogli imati koristi, jer se nijesu smjeli služiti tim prijevodom, jer nije potpun, jer nije popraćen bilješkama uzetim iz svetih Otaca i drugih katoličkih učenjaka, i jer nije izdan dozvolom biskupa. Sada eto imademo 1. svezak Sv. Pisma, kojim se možemo služiti, jer imade sve ono, što Crkva traži za svaki prijevod sv. Pisma. Taj prvi svezak obuhvata pet knjiga Mojsijevih, knjigu Jozuinu, knjigu o sudijama, knjigu o Ruti. Svezak stoji uvezan u platno 2 K 50 fil., a uvezan u pol kože 3 K 50 fil. Naručuje se kod »Zbora duhovne mladeži zagrebačke«, Zagreb, Kaptol 29.

B. S.

Ivan Evanđelist Šarić. Pjesme sa slikom pjesnikovom. Sarajevo. Naklada Kaptola Vrhbosanskoga. Kaptol Vrhbosanski prigodom svoga zaslužnoga književnoga rada izdao je u ukusnoj salonski opremljenoj knjižici od 225 str. pjesme biskupa dr. Ivana Šarića. Biskup Šarić pravi je pjesnik, i tko hoće da uživa u njegovoj krasnoj poeziji, neka si naruči tu knjižicu kod kaptola Vrhbosanskoga, cijena joj je 4 K. *B. S.*

Alban Stolz. Erziehungskunst. Osmo pučko jeftino izdanje s uvodom Dr. J. Mayer-a, nevezano stoji 2 K 16 fil., a vezano u platno 2 K 88 fil. Herdersche Verlagshandlung Freiburg im Breisgau & Wien I.

Kako do uzgoja mnogo stoji, ova će knjižica osobito dobro doći roditeljima i učiteljima. U toj knjižici upravo majstorski govori prokušani pedagog Alban Stolz, kako valja uzgajati mladež, da postigne vječnu i vremenitu sreću. Zato hrvatski uzgojitelji naručite si tu knjigu, koju najtoplije preporučujemo. *B. S.*

Alban Stolz: Fügung und Führung. Konvertitenbilder, herausgegeben von Dr. Julius Mayer, o. Professor an der Universität Freiburg in Breisgau. Zweiter Teil: Alban Stolz und Friedrich von Drais, Eduard Steinbrück, Augustin Arndt, Berta von Bernitz, Klotilde von Werthern. Erste bis dritte Auflage. 8⁰ (VIII u. 312), Freiburg & Wien 1911. Herdersche Verlagshandlung. K 3.12.; geb. in Leinwand K 4.20. U našem je listu već bilo govora o prvome dijelu: »Fügung und Führung«, o listovima naime izmjeničnima između Albana Stolza i konvertitkinje Julije Meineke. Kako smo preporučili I. dio, tako preporučujemo i gore spomenuti II. dio. U prvome dijelu i u ovome drugome vidi se žarko traženje istine duša, kojima je Alban Stolz pomagao, da istinu nađu, da se smire u katoličkoj Crkvi.

B. S.

„Vjernome drugu" — zabavni i poučni list za trgovačku, obrtnu i opetovničku mladež. — Po drugi put moramo da »vjernome drugu« prigovorimo. U broju naime 4. u članku napisanome od Davorina Trstenjaka stoji i ova rečenica: »Ne samo čovjek, nego i životinje, osobito one više, imadu pamet i razum.« Mi se ne čudimo Davorinu Trstenjaku, ali se čudimo i zamjeramo, što takovu glupost podaje »Vjerni Drug« svojim čitateljima. *B. S.*

* Molimo one, koji si naruče knjigu, na koju ih naš list potakao, neka to navedu kod narudžbe. Opaska uredn.

SVEGA PO MALO.

Pobožno dijete. Poznati pedagog biskup Sailer jednom se nalazio u Kaufbeuren, pa mu tom zgodom u čast upriličiše dječju predstavu. Kad se digao zastor, pojavi se na pozornici djevojčica od 10 godina, da započne predstavu kao glavna junakinja. U to baš zazvoni „Anđeo Gospodnji", a djevojčica će: „Zar ne ćemo, prije nego li započnemo igru, izmoliti ‚Anđeo Gospodnji'?" Klekne zatim i glasno moljaše molitvu. Neki se slušatelji jedva uzdržaše od smijeha, ali Seiler bijaše duboko ganut. Pošto se predstava svršila, zovne Seiler djevojčicu, koja je svoju ulogu sjajno odigrala, poda joj novaca za njezine siromašne roditelje i reče joj: „Drago dijete, ti si dobro odigrala, ali da ti je više stalo do molitve nego li prikazivanja, zaslužuje najveću pohvalu. To se mili Bogu i svim dobrim ljudima. Ostani vazda tako pobožna i Bog će biti s tobom, i bit ćeš srećna."

10 najbogatijih gospođa. Kao najbogatija računa se Hetty Green s imutkom od 320 milijuna. Iza nje Mrs. Russel-Sage, koja je u svoje vrijeme dobila 340 milijuna, no veliki dio od toga dala je za dobre svrhe. Računa se, da kći Kruppova, gospođa pl. Bohlen ima 320 milijuna; Ana Weightmann Walker ima 240 milijuna; Meksikanki gospođi Creel nosi njezin imutak na godinu 20 milijunja. Kao vrlo bogata spominje se Engleskinja pl. Graham; nadvojvotkinja Roxburghe rođ. Goelet baštinila je od oca 100 milijuna, a kći pokojnoga Johna Blundell Maple, barunica Eckardstein raspolaže godišnjim dohotkom većim od 1 milijuna. Nekadašnja Miss Gladys Vanderbilt, a sada grofica Szechenyi, baštinila je 50 milijuna. Napokon Mrs. S. A. Ashez raspolaže imutkom od 40 milijuna. Možda će tko, kad ovo pročita, uskliknuti: „Srećnih li gospođa!" Međutim to je tek pitanje; uostalom kako će dugo posjedovati taj imutak? A pred vječnog se suca ne nosi imutak, već dobra djela. „Što čovjeku koristi zadobije li čitav svijet, a dušu izgubi!" Tako veli Božanski Spasitelj.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Novo Čiče. Primismo Vaše pjesme, da li ćemo ih uvrstiti još ne znamo. Međutim pošaljite nam još koje, samo Vas molimo, ko što i druge već zamolismo, da se čuvate odveć turobnih struna. Istina, život nije samo cvjetni perivoj, ali nije opet ni sama pustoš, pogotovu za onoga, koji znade i pustoš svijeta zasaditi cvijećem, a to mi katolici moramo umijeti. Uz pozdravlje!

K. K. Neka Vaša „Književna zrnca", što nam ih poslaste, u ovome su broju. Pripovijest pak ne možemo uvrstiti. Pokušajte kakovu drugu napisati sa ozbiljnijim sadržajem.

I na ovome mjestu upozorujemo na promjenu uredništva kod našega lista. Rukopisi neka se šalju na adresu, koja je označena na zadnjoj stranici omota.

Molimo naše prijateljice, da nam nađu novih pretplatnica i njihova imena pošalju upravi.

Dužnici, namirite svoje dugove.

Želimo svima srećne Božićne blagdane i srećnu novu godinu 1912.

Platili list „ZA VJERU I DOM":

Za god. 1911.

Ana Kristić Matina, Županjac, K 2·—; Irma Fischer, Vitina, K 3·— ; Jakica Bosnić, Blato, K 3·—; Marija Smotalić, Daruvar, K 3·—; Blaženka Marinković, Dugopolje, K 3·—; Dr. Josip Lončarić, Zagreb, K 3·—; Ksanda Erbežnik, Dugaresa, K 3·—; Marija Ribić, Josipdol, K 3·—; Ružica Štefančić, Crni Lug, K 3·—; Marija Jelečanin, Ilok, K 3·—; Amalija Grotti, Hadžići, K 3·—; Danica Golubić, Zagreb, K 3·—; Augustin Wolf, Osijek, K 33·—; Marija Bišćan, Čazma, K 3—; Marija Černy, Travnik, K 3·—; Terezija Tominac, Pivnica, K 3.—; Mica Vukovarac-Horvatinec, Bjelina, K 3·—; Katica Čvoriščec, Vijaka, K 3·—; Hermina Martinčević, Orubica, K 3·—; Valburga Salaj, Gola, K 3·—; Antonija Ujčić, Gorica, K 3·—; Franjka Zadravec, Dabci, K 3·—; Anastazija Vahtarić, Klanjec, K 3·—; Milka Vendler, Varoš-Šibenik, K 3·—; Augusta Mastowski, Osijek, K 3·—; Gabrijela pl. Laboš-Špoljarević, Nova Kapela, (i za 910.) K 6·—; Olga Sabljić, N. Slankamen, K 3·—; Ljudevita Jarosz, Sarajevo, K 3·—; Agica Sedy, Kaptol K 3·—; Franjka Sučić, Lič, K 3·—; Aurelija Gržetić, Ogulin, K 3·—; Tonka pl. Rukavina, Perušić, K 3·—; Anka Filipović, Čalma, K 3·—; Matilda Bašić, Perušić, (i za 910.) K 6·—; Adela Cvitić, D. Viljevo, K 3·—; Marija Zobec, Zagreb, (i za 910.), K 6·—; Ivan Kovačić, Podgora, K 3·—; Pedišić Matija Ivina, Banj, K 2·—; Jansa Matilda, Zagreb, K 3·—; Anka Sokele, Virovitica, K 2·—; Ana Šuljaga, Trpanj, K 2·—; Marija Kolak, Brčka, K 3·—; Ivanka Ruževič, Jelša, K 3·—; Ljubica Biljan, Perušić, K 3·—; Jelena Veslar, Perušić, K 3·—; Slavka Živković, Jaruge, K 3·—; Marija Grubišić, Omiš, K 2·—; Zora Senečić, D. Stubica, K 3·—; Olga Išgum, Čerević, K 3·—; Slava Zavalić, Donja Zelina, K 3·—; Josip Ivčić, Zagreb, K 3·—.

Za god. 1912.

Irma Fischer, Vitina, K 3·—; Jakica Bosnić, Blato, K 3·—; Pierina Kraigher, Postojna, K 3·—; Elza Rozgonyi, Koška, K 3·—; Eduard Rivoire, Pantin, K 6·—; Štefanija Paljević, Krk, K 3·—; Slavka Matić, Brinje, K 3·—; Ana Geng, Zemun, K 3·—; Antonija Breković, Križišće, K 3·—; Ivka Košak, Zagreb, K 3·—; Škola na Vili, sv. Duh, Zagreb, K 3·—; Katarina Vran, Zagreb, K 3·—; Franjka Kušević Koprivnica, K 3·—; Olga Lozančić, Omiš, K 2·—; Jansa Matilda Zagreb, K 3·—; Anka Bočina, Kaštel Stari, K 3·—; Ana Šuljaga, Trpanj, K 2·—; Anica Kiš, Podhum, K 3·—; Anica Vuičić, Jaruge, K 3·—; Pržak Vencel, Virovitica, K 3·—; Mira Sedlanić, Gospić, K 3·—; S. Dionizija, Lavov, K 3·06; Marija Grubišić, Omiš, K 2·—;, Ljubica Tomić, Lipovčani. K·—.

„Svjetovni nazor“.

Napisao Bogoljub Strižić. Cijena je brošuri za đaštvo 30 filira, a za odrasle 1 K. U toj brošurici raspredaju se temeljna pitanja po čovjeka: Dva svjetovna nazora, životna pitanja, o postanku čovjeka, čovjek i životinja, svemir, tko je kao Bog, čovjek prema Bogu i svemiru, čemu život, čemu svemir, čemu čovjek? svrha čovjeka, čovjek teži nužno za savršenom srećom, čovjek ne može biti potpuno srećan na ovoj zemlji, potpuna sreća čeka čovjeka na drugome svijetu, čovjek i vjera, završetak. Ta se brošura naručuje kod samoga pisca: Zagreb, Samostan milosrdnica.

Katolikinjo Hrvatice!

Časna dužnost Tvoja jest da nagovoriš i druge, neka se pretplate na ovaj naš list: „ZA VJERU I DOM“. Tako i Ti postaješ suradnica, koja širi ideju naše ženske organizacije na uzvišenim katoličkim načelima. Kad Ti tko obeća, da će držati list, tad javi ime njegovo:

Upravi lista „ZA VJERU I DOM“,
Zagreb, Samostanska ulica 17. =

Uprava i otpravništvo lista:
Zagreb, Samostanska ulica br. 17.

kamo se neka šalju pretplate za list i eventualne reklamacije.

Rukopisi imadu se slati na ovu adresu:

Herma Kürschner, učiteljica, Zagreb,
Jurišićeva ulica br. 30.

Rukopisi se ne vraćaju.